

Lovforslag nr. L 164. Fremsat den 30. januar 1986 af justitsministeren

Forslag

til

Lov om ændring af adoptionsloven og indfødsretsloven

(Formidling af adoption m.v.)

§ 1

I adoptionsloven, jfr. lovbekendtgørelse nr. 495 af 26. september 1984, foretages følgende ændringer:

1. Efter § 27 indsættes:

»§ 28. Den, der har bopæl her i landet, kan kun adoptere efter reglerne i denne lov.

§ 29. Den, der har bopæl i udlandet, kan kun adoptere efter reglerne i denne lov, hvis ansøgeren eller dennes ægtefælle har dansk statsborgerskab, og adoption som følge heraf ikke kan gennemføres i det land, hvor ansøgeren bor, og en dansk adoptionsbevilling får gyldighed i bopælslandet.

Stk. 2. Justitsministeren kan i øvrigt tillade adoption, hvis sagen har en særlig tilknytning til landet.

Kapitel 5

Formidling

Adoption

§ 30. Justitsministeren kan give en eller flere private organisationer tilladelse til at yde adoptionshjælp vedrørende børn, som ikke har dansk statsborgerskab.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter nærmere regler og vilkår om adoptionshjælp efter stk. 1 og fører tilsyn med virksomheden.

Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte regler, hvorefter personer, der ønsker at adoptere, pålægges at søge bistand hos en organisation, der har tilladelse efter stk. 1.

§ 31. Bistand til at skaffe forbindelse mellem personer, der ønsker at adoptere, og et barn med henblik på adoption og til at gennemføre en adoption (adoptionshjælp) må kun ydes af de myndigheder og organisationer, der er nævnt i §§ 25, 25 a, 25 b og 30.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1, omfatter dog ikke juridisk bistand o.lign. i forbindelse med henvendelser til de nævnte myndigheder eller til fremskaffelse af oplysninger, som kræves af disse.

Døgnpleje

§ 32. Bistand til at gennemføre anbringelse af et barn under 14 år i døgnpleje på længere eller ubestemt tid må kun ydes af og modtages hos en offentlig myndighed eller med forudgående samtykke fra en offentlig myndighed.

Stk. 2. Annoncering med tilbud om døgnpleje som nævnt i stk. 1, må kun foretages af eller med samtykke fra en offentlig myndighed.

Formidling af surrogatmoderskab

§ 33. Hjælp må ikke ydes eller modtages med henblik på at opnå forbindelse mellem en kvinde og en anden, der ønsker, at kvinden skal føde et barn til denne.

Stk. 2. Annoncering må ikke foretages med henblik på at opnå en forbindelse, som nævnt i stk. 1.

Straffebestemmelser

§ 34. Med bøde eller hæfte straffes den, der

- 1) tilsidesætter vilkår fastsat efter § 30, stk. 2, eller
- 2) overtræder §§ 31-33.

Stk. 2. I forskrifter, der udstedes efter § 30, stk. 2, kan der fastsættes straf og bøde eller hæfte for overtrædelse af bestemmelser i forskrifterne.

Stk. 3. Er overtrædelsen begået af et aktieselskab, anpartsselskab, andelsselskab eller lignende, kan der pålægges selskabet som sådant bødeansvar.«.

Kapitel 5 bliver herefter kapitel 6 og §§ 28-34 bliver §§ 35-41.

§ 2

I lov om dansk indfødsret, jfr. lovbekendtgørelse nr. 155 af 6. april 1978, affattes § 2 A således:

»§ 2 A. Et udenlandsk barn under 12 år, der adopteres ved en dansk adoptionsbevilling, bliver dansk statsborger ved adoptionen, hvis barnet adopteres af et ægtepar, der

begge er danske statsborgere, eller af en ugift dansk statsborger, og barnet bor her i riget sammen med adoptivforældrene (adoptanten).

Stk. 2. Erhvervelse af indfødsret har virkning fra den dag, bevillingen udstedes.«.

§ 3

Loven træder i kraft den 1. oktober 1986.

Stk. 2. Lov nr. 63 af 1. april 1914 om adgang til medvirken ved anbringelse af børn ophæves. Tilladelser efter lovens § 1 vedrørende adoption forbliver i kraft, indtil der gives en ny tilladelse efter adoptionslovens § 30.

Stk. 3. § 2 får virkning for adoptionsbevillinger, der udstedes efter lovens ikrafttræden.

§ 4

§ 1 gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske eller grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Lovforslaget indebærer en samlet revision af reglerne om formidling af adoption og plejeanbringelse af børn under 14 år. Der foreslås endvidere et forbud mod formidling af aftaler om surrogatmoderskab. Reglerne om adoptivbørns erhvervelse af dansk indfødsret foreslås samtidig forenklet.

De gældende regler i lov nr. 63 af 1. april 1914 om adgang til medvirken ved anbringelse af børn foreslås ophævet, således at reglerne om formidling af adoption og plejeanbringelse af børn under 14 år optages i adoptionsloven.

De grundlæggende regler for formidling af adoption foreslås opretholdt. Formidlingen af udenlandske børn skal fortsat varetages af nogle få højt kvalificerede private organisationer i henhold til offentlig autorisation og under offentligt tilsyn. Det gældende forbud mod privates adoptionsformidling foreslås således opretholdt.

De væsentligste ændringer i reglerne om formidling af adoption består i, at adgangen efter 1914-loven til at give private organisationer og personer tilladelse til adoptionsformidling af danske børn ophæves. Ved adoption af udenlandske børn foreslås, at justitsministeren får hjemmel til at fastsætte regler, hvorefter det i visse situationer kan pålægges en adoptionssøgende at benytte sig af bistand fra en godkendt adoptionshjælpsorganisation. Endvidere foreslås de nu ulovbestemte regler om international kompetence og lovvalg optaget i adoptionsloven.

Formidling af anbringelse af børn under 14 år i døgnpleje på længere eller ubestemt tid foreslås i det væsentlige undergivet tilsvarende regler som for adoptionsformidling. Formidling samt benyttelse heraf må således kun foretages med samtykke fra en offentlig myndighed. Der foreslås endvidere forbud mod annoncering.

For så vidt angår aftaler med surrogatmødre foreslås et ubetinget forbud mod mellemmands- virksomhed og et forbud mod annoncering.

Reglerne om adoptivbørns erhvervelse af dansk indfødsret foreslås forenklet. Det foreslås således, at et adoptivbarn, der adopteres af danske statsborgere, automatisk erhverver dansk indfødsret ved adoptionsbevillingens udstedelse, hvis barnet er under 12 år og bor her i landet sammen med adoptivforældrene.

2. De gældende regler om adgang til medvirken ved anbringelse af børn findes i lov nr. 63 af 14. september 1914, som ændret ved lov nr. 213 af 4. juni 1965. Baggrunden for loven var primært et ønske om at hindre mellemmands økonomiske udnyttelse af enlige mødre, idet antallet af børn, der ønskedes anbragt i pleje eller bortadopteret, langt oversteg antallet af adoptionssøgende og plejeforældre. Ved loven indførtes derfor et forbud for private mod at yde bistand som mellemmand ved adoption og plejetilladelse, og en adgang for justitsministeren til at meddele private personer og organisationer tilladelse til at drive mellemmands- virksomhed.

Reglerne har stort set været uændrede siden lovens gennemførelse.

3. Reglerne i det foreliggende lovforslag om formidling af adoption og plejeanbringelse bygger i det væsentlige på en betænkning om adoption af udenlandske børn og adoptionsformidling (nr. 1053/1985). Betænkningen er afgivet af justitsministeriets adoptionsudvalg, der blev nedsat i 1969 med den opgave at foretage en gennemgang af adoptionsloven og formidlingsloven af 1914. På grundlag af udvalgets 3 første betænkninger blev der i 1971, 1974 og 1976 gennemført gennemgribende ændringer af adoptionsloven. Herudover gennemførtes der i 1984 en lovændring, hvorefter justitsministeren kunne fastsætte regler om bl.a. betingelserne for at blive godkendt som adoptant. Ved afgivelsen af betænkningen om udenlandske børn og adoptionsformidling, som er udvalgets 4. betænkning, har adoptionsudvalget afsluttet sit arbejde.

F.t.l. vedr. adoptionsloven og indfødsretsloven

I betænkningen har udvalget udarbejdet udkast til lov om ændring af adoptionsloven og udkast til adoptionsbekendtgørelse.

For så vidt angår adoption af udenlandske børn er det udvalgets opfattelse, at adoptionsformidlingen fortsat bør udføres af nogle højt kvalificerede og erfarne private organisationer i henhold til offentlig autorisation og under offentligt tilsyn. Udvalget har herved lagt vægt på, at der herigennem har kunnet sikres, at adoption i det enkelte tilfælde tjener barnets tarv, og at procedüren har været egnet til at skabe tillid i børnenes hjemland til det danske formidlingssystem og de danske adoptionsmyndigheder. Udvalget har ikke fundet grundlag for at foreslå en offentlig formidlingsinstans, bl.a. fordi erfaringerne fra Sverige har vist, at en række udenlandske formidlere foretrækker at samarbejde med andre organisationer af privat karakter. Det offentlige interesse i at påse, at formidlingen sker på forsvarlig etisk og fagligt grundlag som hidtil kan imødekommes gennem kravet om offentlig autorisation og de dertil knyttede betingelser.

For så vidt angår familieadoptioner og lignende af udenlandske børn, er det udvalgets opfattelse, at disse regler på flere punkter afgørende adskiller sig fra familieadoptioner af børn, som bor her i landet. Udvalget har derfor foreslået, at fritagelsen i adoptionslovens § 4 a, stk. 2, for adoptionsundersøgelse og godkendelse som adoptant begrænses til kun at gælde, hvis barnet har bopæl her i landet eller dansk statsborgerskab.

For at undgå den særlige risiko for ulovlige og etisk angribelige forhold og det uforholdsmæssigt store ressourceforbrug hos danske myndigheder, som private fremmedadoptioner af udenlandske børn vil kunne medføre, har udvalget foreslået, at der indføres hjemmel til, at justitsministeren skal kunne fastsætte regler, hvorefter det som udgangspunkt skal pålægges adoptionsansøgende at benytte sig af bistand fra en adoptionsformidlingsorganisation.

For så vidt angår adoption af danske børn har udvalget foreslået, at adgangen til at give private organisationer tilladelse til adoptionsformidling ophæves. Udvalget har i den forbindelse peget på, at det offentlige i dag er i stand til selv at varetage formidlingsopgaverne, samt at der ikke har fundet nogen privat formidlingsvirksomhed sted gennem en længere årrække, og at samtlige formidlingstilladelser er tilbagekaldt.

Med hensyn til formidling af anbringelse af børn under 14 år i døgnpleje har udvalget foreslået, at der i det væsentlige kommer til at gælde tilsvarende regler som for adoptionsformidling af

danske børn. Reglerne foreslås dog udformet således, at de ikke er til hinder for den virksomhed, som plejehjemsforeningerne og Red Barnet i dag udøver.

4. Justitsministeriet har ved udarbejdelsen af reglerne om adoption af udenlandske børn og adoptionshjælp i det væsentlige fulgt udkastet i adoptionsudvalgets betænkning. Justitsministeriet har fulgt udvalgets forslag om at ophæve 1914-loven og overføre reglerne om formidling af adoption og døgnpleje til adoptionsloven. Der foreslås således et nyt kapitel i adoptionsloven om formidling.

I det følgende redegøres for hovedpunkterne i lovforslaget og de overvejelser, som de indhentede høringssvar har givet anledning til.

a. For så vidt angår *formidling af adoption* er det justitsministeriets opfattelse, at der ikke er grundlag for at foreslå ændringer af det gældende system, hvorefter formidlingen af udenlandske børn foretages af private organisationer, der besidder den nødvendige faglige ekspertise. Det offentlige interesse i, at formidlingen sker på en etisk og faglig forsvarlig måde, kan imødekommes ved kravet om offentlig autorisation som betingelse for at udøve formidlingsvirksomhed og gennem de betingelser og det tilsyn, der følger af autorisationen. Der henvises til § 30 i lovforslaget og bemærkningerne hertil. De tilladelser, der allerede er meddelt i henhold til 1914-loven til Adoption Center, Danadopt og Terre des Hommes, bevarer deres gyldighed, indtil der er givet tilladelse efter adoptionslovens § 30, jfr. lovforslagets § 3.

b. Udvalget har foreslået, at der i videre omfang end i dag gennemføres en godkendelsesprocedure, hvis et barn, der ønskes adopteret, ikke har bopæl her i landet eller dansk statsborgerskab.

Justitsministeriet er enig med udvalget i, at familieadoptioner af udenlandske børn ofte adskiller sig fra familieadoptioner af danske børn, og at der i disse tilfælde oftere vil være behov for at få foretaget nærmere undersøgelser med henblik på at få afklaret, om adoptionen vil være til gavn for barnet.

Justitsministeriet finder det imidlertid tilstrækkeligt, at der i medfør af adoptionslovens § 25 fastsættes regler, der gør det muligt, at sådanne undersøgelser kan gennemføres, herunder med bistand fra de amtskommunale socialcentre. Dette vil navnlig være aktuelt i sager, hvor barnet bor i udlandet.

c. Udvalget foreslår, som nævnt ovenfor, at der indføres hjemmel til, at det som udgangspunkt skal

pålægges adoptionsøgende at benytte sig af bistand fra en adoptionsformidlingsorganisation.

Efter justitsministeriets opfattelse, er det normalt ikke nødvendigt, at de meget få ansøgere, der har mulighed for at gennemføre en privat adoption, pålægges en pligt til at benytte sig af en formidlende organisation. Det vil i mange tilfælde kunne ske på et fagligt og etisk fuldt forsvarligt grundlag.

Sådanne ansøgere vil efter omstændighederne kunne få vejledning og rådgivning om den nærmere fremgangsmåde navnlig hos familieretsdirektoratet, der i kraft af forbindelser med en del lande har et vist kendskab til den fremgangsmåde, som de pågældende lande ønsker benyttet. Familieretsdirektoratet og socialcentre vil endvidere som hidtil kunne henlede ansøgers opmærksomhed på den bistand, som de formidlende organisationer kan yde.

Der kan opstå tilfælde, hvor danskere har søgt at hjemtage et barn ved uetiske fremgangsmåder eller ved direkte at have tilsidesat det pågældende lands lovgivning. Sådanne tilfælde kan påføre den danske adoptionspolitik alvorlige skader med den virkning, at danskere i fremtiden afskæres fra at adoptere fra det pågældende land. Hertil kommer at visse lande har givet udtryk for, at man foretrækker at samarbejde med autoriserede organisationer og ikke ønsker, at private gennemfører adoptioner.

Med henblik på hurtigt og effektivt at kunne modvirke sådanne eventuelle skadevirkninger finder justitsministeriet, at der bør være hjemmel til at kunne bestemme, at personer, der ønsker at adoptere, pålægges at søge bistand hos en formidlingsberettiget organisation.

d. Sker der ulovlig adoptionsformidling – det vil sige formidling uden tilladelse – kan den, der foretager formidlingen, straffes efter den gældende lovgivning. Udvalget foreslår, at det også skal være strafbart, at modtage en sådan bistand og har i tilslutning hertil foreslået, at det skal være forbudt at annoncere om adoption uden samtykke fra justitsministeren eller den, der af justitsministeren bemyndiges dertil.

Justitsministeriet har ikke fundet, at der i praksis har vist sig behov for en sådan udvidelse af det strafbare område i forbindelse med privat adoptionsformidling.

5 a. Under debatten om de juridiske problemer vedrørende de såkaldte surrogatmødre er der givet udtryk for, at det først og fremmest er den kommercielle udnyttelse, der giver anledning til alvorli-

ge betænkeligheder, og at der derfor er et særligt behov for at gribe ind over for mellemandsvirksomhed og arrangementer af denne art mod vederlag. Børn bør ikke kunne gøres til handelobjekter. I lovforslagets § 33 er der derfor medtaget regler, hvorefter det er ulovligt at formidle enhver form for aftaler af denne karakter. Det gælder uanset om der ydes vederlag eller ej. Forbudet gælder både formidleren og parterne selv. Også annoncering med henblik på at skaffe forbindelser mellem parterne foreslås gjort strafbar. Det er endvidere justitsministeriets hensigt i forbindelse med vedtagelsen af disse regler i de administrative regler om behandlingen af forældremyndigheds- og adoptionssager at præcisere, at statsamtet ikke må godkende aftaler om overførelse af forældremyndighed eller bevilge adoption, hvis der ydes vederlag eller betaling for tabt arbejdsfortjeneste til forældremyndighedens indehaver.

b. Justitsministeriet har i forbindelse med udformningen af disse regler overvejet, i hvilken udstrækning aftaler om surrogatarrangementer bør forhindres. Indgås der sådanne aftaler uden vederlag og uden brug af mellemmænd, f.eks. inden for en snæver familiekreds, er det justitsministeriets opfattelse, at disse aftaler, der må antages at forekomme yderst sjældent, ikke bør forhindres.

Aftaler om »levering af et barn« mod vederlag forekommer derimod i strid med helt grundlæggende principper i vort samfund. Børn bør ikke kunne købes eller sælges, og dette gælder også de ufødte børn. Problemerne ved barnløshed bør ikke kunne udvikle sig til egentlige »handler« om et barn. Hertil kommer, at der ved aftaler mod vederlag er mulighed for, at den kvinde der vælger at ville føde et barn til en anden, ved valget af »forældre« til sit barn lader sig påvirke af, hvilken betaling der tilbydes for barnet, i højere grad end hensynet til, hvad der er bedst for barnet.

Ved afgrænsningen mellem aftaler mod eller uden vederlag er det justitsministeriets udgangspunkt, at den kvinde, der skal føde barnet, ikke må kunne opnå nogen fortjeneste eller på anden måde få hævet sin levestandard herved. Efter den gældende praksis efter adoptionsloven er det ligeledes udgangspunktet, at der ikke må ydes et egentligt vederlag for barnet. For at undgå, at der vil kunne betales store beløb til surrogatmoderen, er det hensigten at udforme de nævnte administrative regler således, at der ikke må ydes vederlag eller betaling for tabt arbejdsfortjeneste. Det foreslåede kriterium vil medføre, at der kun kan blive tale om dækning af konkrete, rimelige udgifter, som står i forbindelse med kvindens graviditet og

fødsel. Spørgsmålet om, hvorvidt der er tale om en egentlig betaling for barnet, må afgøres efter en samlet bedømmelse af omstændighederne i den konkrete sag. Det vil f.eks. kunne være acceptabelt, at der bliver betalt udgifter til medicin, svangerskabstøj, mindre beløb til ekstra kost og eventuelle rejseudgifter i forbindelse med nødvendige eller sædvanlige undersøgelser m.v.

Justitsministeriet har overvejet, om disse aftaler mod vederlag bør søges forhindret ved, at det gøres strafbart for en kvinde og et barnløst par eller en person at indgå sådanne aftaler. Justitsministeriet har imidlertid fundet, at det formentlig ikke så meget er truslen om straf, men i højere grad regler, der forhindrer, at aftaler kan realiseres, der vil være egnede til at modvirke, at sådanne aftaler indgås. Kun i de tilfælde, hvor der benyttes mellemænd, foreslås reglerne strafsanktionerede.

De foreslåede regler har som nævnt først og fremmest til formål at forhindre, at der indgås sådanne aftaler.

c. Det er som ovenfor nævnt justitsministeriets hensigt i forbindelse med vedtagelsen af reglerne i dette lovforslag at ændre de administrative regler om behandlingen af forældremyndigheds- og adoptionsager.

I bekendtgørelse nr. 561 af 16. december 1985 om forældremyndighed og samværsret vil det i § 4 blive fastsat, at statsamtet ikke må godkende aftaler om overførelse af forældremyndighed, såfremt der skal ydes vederlag eller betaling for tabt arbejdsfortjeneste til indehaveren af forældremyndigheden. En tilsvarende regel vil blive indsat i § 13 a i adoptionsbekendtgørelse nr. 325 af 15. juni 1984, således at statsamtet i disse tilfælde skal nægte bevilling til adoption.

Disse regler vil i det væsentlige få karakter af en præcisering af gældende ret. Justitsministeriet har således tidligere under debatten om surrogatmødre givet udtryk for, at det følger af almindelige forvaltningsretlige principper, at myndighederne ikke må medvirke til at bringe et barns familieretlige status i orden i forhold til den, der skal have barnet, såfremt der skal ydes vederlag for barnet. Dette gælder, hvad enten aftalen om vederlag for barnet er indgået, før barnet blev avlet eller flere år efter barnets fødsel.

Ved aftaler om vederlag eller betaling for tabt arbejdsfortjeneste må myndighederne ikke medvirke til, at barnet får lovligt ophold hos det par eller den, der har »bestilt« barnet, f.eks. gennem plejetilladelse, ligesom ansøgning om overførelse af forældremyndigheden eller adoption skal afslås. Ønsker moderen ikke at have barnet, kan hun give

samtykke til, at barnet anbringes i familiepleje eller adopteres af et par, der er godkendt til adoption.

Indgås der sådanne aftaler uden vederlag, og er parterne også efter barnets fødsel indstillede på at gennemføre aftalen, vil statsamtet ifølge myndighedslovens § 13 kunne godkende en aftale, hvorefter kvinden overfører forældremyndigheden til faderen, hvis han er biologisk far til barnet. Hans ægtefælle vil herefter kunne adoptere barnet gennem en stedbarns-adoption. Er manden ikke barnets biologiske far, vil parret kunne adoptere barnet, hvis de er gift. Barnet vil herefter i begge situationer i forhold til sin nye familie være stillet som deres eget barn. Således bortfalder f.eks. surrogatmoderens forsørgelsespligt, arveret m.v.

Den kvinde, der føder barnet, vil fortsat kunne fortryde aftalen om at overlade barnet til andre. Er kvinden blevet befrugtet med sæd fra den mand, der sammen med sin ægtefælle eller samlever skal have barnet, vil en aftale om overførelse af forældremyndigheden til faderen først kunne godkendes 3 måneder efter barnets fødsel. Er kvinden ikke blevet befrugtet med sæd fra den mand, der skal have barnet, vil kvinden ikke kunne forpligte sig til at bortadoptere barnet før tidligst 3 måneder efter barnets fødsel, jfr. adoptionslovens § 8, stk. 1.

Vælger kvinden at beholde sit barn, kan hun kræve børnebidrag fra den mand, der er far til barnet, ligesom barnet har arveret efter ham.

Også det par, der skal modtage barnet, vil kunne fragå aftalen, indtil der er gennemført adoption eller overførelse af forældremyndigheden. Den kvinde, der har født barnet, må derfor i sådanne tilfælde beholde barnet selv eller lade barnet adoptere af helt udenforstående.

d. Ud over at forhindre parterne i at opnå plejetilladelse, overførelse af forældremyndigheden og bevilling til adoption, hvis der ydes vederlag m.v., er der som ovenfor nævnt efter justitsministeriets opfattelse behov for at gribe ind over for mellemmandsvirksomhed. Det foreslås derfor i § 33, at det skal være ulovligt at formidle enhver form for aftaler af denne karakter mod eller uden vederlag. Forbudet gælder både formidleren og parterne selv. Også annoncering med henblik på at skaffe forbindelse mellem parterne foreslås gjort strafbar. Baggrunden for forslaget er som udgangspunkt at modvirke arrangementer af denne art. Det er endvidere formålet at hindre mellemænd i økonomisk at kunne udnytte barnløse pars stærke ønske om at få et barn og socialt dårligt stillede kvinders situation. Som anført ovenfor bør det dog fortsat være muligt, at typisk slægtninge og nære venner

er villige til at hjælpe et barnløst par. Er forbindelsen mellem parterne skabt i strid med forbudene, vil myndighederne kunne afvise at overføre forældremyndigheden, at bevilge adoption m.v.

Justitsministeriet har fundet, at disse regler om forbud mod formidling af aftaler om surrogatmoderskab mest naturligt kan indføres i adoptionsloven i forbindelse med de ovenfor omtalte regler om forbud mod adoptionshjælp. En aftale om, at en surrogatmoder skal føde et barn til andre, vil medføre, at der skal gennemføres en adoption enten i forhold til parret eller til stedmoderen.

De bioteknologiske spørgsmål, som f.eks. forsøg med nye befrugtningmetoder m.v., berøres ikke af lovforslaget. Justitsministeriet finder ikke, at der på nuværende tidspunkt er grundlag for, at fremsætte eventuelle nye familieretlige regler i anledning af denne forsøgsvirksomhed med nye befrugtningmetoder m.v., der udføres i dag.

6. Det foreslås endvidere, at et adoptivbarn, der adopteres af danske statsborgere, automatisk skal opnå dansk indfødsret ved adoptionsbevillingens udstedelse, hvis barnet er under 12 år og bor her i landet sammen med adoptivforældrene.

Forslaget er medtaget efter aftale med indenrigsministeriet.

Forslaget indebærer en administrativ forenkling for adoptanter, statsamter (Københavns overpræsidium) og indenrigsministeriet, ligesom det medfører en lille begrænsning i antallet af naturalisationer. Ordningen forekommer i øvrigt naturlig under hensyn til, at adoptivbørn på andre områder opnår fuldstændig juridisk ligestilling med biologiske børn gennem adoptionsbevillingen. Desuden er forslaget på linie med en række andre landes lovgivning.

7. Adoptionsudvalgets betænkning har været til udtalelse hos følgende myndigheder og organisationer: Præsidenten for Østre landsret, præsidenten for Vestre landsret, præsidenten for Københavns byret, præsidenten for retten i Århus, præsidenten for Odense by- og herredsret, præsidenten for Aalborg by- og herredsret, Den danske Dommerforening, foreningen af dommerfuldmægtige i Danmark, foreningen af statsamtmand, foreningen af statsamtsjurister, overpræsidenten i København, advokatrådet, ligestillingsrådet, socialministeriet, udenrigsministeriet, Danadopt, Adoption Center, Terre des Hommes, De danske Plejehjemsforeninger, Kommunernes Landsforening og foreningen Adoption og Samfund.

8. Lovforslaget vil ikke få økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til §§ 28-29

I §§ 28-29 fastsættes regler om international kompetence i adoptionsager. Reglerne svarer med en redaktionel ændring til §§ 33 og 34 i betænkningens lovudkast. Der henvises til betænkningen s. 184 ff.

I § 28 foreslås, at den, der har bopæl her i landet, kun kan adoptere efter reglerne i adoptionsloven. Forslaget svarer til allerede gældende praksis. En adoption indebærer, at barnet får ophold her i landet med henblik på opfostring hos adoptanterne. Det er derfor naturligt at stille krav om, at betingelserne i den danske adoptionslov er opfyldt, for at personer, der har bopæl her i landet, kan gennemføre en adoption. Er der gennemført en adoption, inden adoptanterne har fået bopæl her i landet, vil adoptionens gyldighed skulle afgøres efter de almindelige internationale privatretlige regler. Der lægges efter disse regler afgørende vægt på, om adoptionen anerkendes i det land, hvor adoptanterne havde bopæl på adoptionstidspunktet. Bestemmelsen indeholder ingen begrænsninger i adgangen til at indgå traktater efter adoptionslovens § 26.

I § 29 foreslås en lovfæstelse af allerede gældende praksis med hensyn til danske myndigheders internationale kompetence i adoptionsager. Ud over de tilfælde, hvor adoptionsansøgere har bopæl her i landet, foreslås, at danske myndigheder skal have kompetence til at meddele adoptionsbevilling i sagen, hvor sagen har en kvalificeret tilknytning her til landet. Det gælder i tilfælde, hvor ansøgeren eller dennes ægtefælle har dansk statsborgerskab, og adoption som følge heraf ikke kan gennemføres i det land, hvor ansøgeren bor. Det er en betingelse, at en dansk adoptionsbevilling får gyldighed i ansøgerens bopælsland. Det gælder endvidere i sager, der i øvrigt har en særlig tilknytning her til landet. Der kræves i disse tilfælde en tilladelse fra justitsministeren. Denne regel tænkes først og fremmest anvendt ved stedbarns-adoption, hvor ansøgeren i form af dansk statsborgerskab eller ophold her i landet har en særlig kvalificeret tilknytning til Danmark.

Til § 30

I bestemmelsen reguleres adoptionsformidling af udenlandske børn. Forslaget svarer med redaktionelle ændringer til § 32 i betænkningens udkast, jfr. betænkningens s. 87 ff og 109 ff.

I *stk. 1* foreslås, at justitsministeren kan give en eller flere private organisationer tilladelse til at yde adoptionshjælp vedrørende børn, der ikke har dansk statsborgerskab. For så vidt angår udenlandske børn er dette en videreførelse af den ordning, der gælder i henhold til formidlingsloven af 1914. Der henvises til de almindelige bemærkninger, pkt. 4 a. De tilladelser, der allerede er udstedt til Adoption Center, Danadopt og Terre des Hommes i henhold til 1914-loven, bevarer deres gyldighed, indtil der gives nye tilladelser efter § 30. Det er ikke herved hensigten, at fratage nogle af de eksisterende formidlingsorganisationer deres tilladelser, men alene at skabe mere tidssvarende og ens vilkår for organisationerne. Der henvises i den forbindelse til betænkningens kapitel 9, side 120 ff. jfr., lovforslagets § 3.

Adoptionsformidlingen af danske børn har længe været varetaget udelukkende af offentlige myndigheder. Der er derfor ikke behov for at kunne give private organisationer tilladelse til at yde adoptionshjælp vedrørende danske børn. De formidlingstilladelser, der har været meddelt private organisationer og personer i henhold til 1914-loven, er alle tilbagekaldt, da de ikke har været benyttet i en årrække.

Stk. 2 svarer til § 1, *stk. 3*, i 1914-loven og fastslår, at justitsministeren fastsætter de nærmere regler og vilkår for den adoptionshjælp, som ydes af de formidlende organisationer.

I betænkningen s. 213-15 har adoptionsudvalget udarbejdet et udkast til en bekendtgørelse og i betænkningen s. 120 nærmere redegjort for de vilkår, der efter udvalgets opfattelse bør stilles til de godkendte organisationer. Justitsministeriet har endnu ikke taget endelig stilling til indholdet heraf. Spørgsmålet vil blive drøftet med de berørte myndigheder og organisationer.

I *stk. 3* foreslås en ny bestemmelse, hvorefter justitsministeren kan fastsætte regler, der pålægger adoptionssøgende at søge bistand hos en formidlingsberettiget organisation. Om baggrunden herfor henvises til de almindelige bemærkninger ovenfor under pkt. 4 c.

Det er ikke hensigten på nuværende tidspunkt at udnytte bemyndigelsen. Justitsministeriet har herved bl.a. lagt vægt på, at der efter oplysningerne i adoptionsudvalgets betænkning s. 163 for årene 1982-84 alene var tale om 5 tilfælde (1-2 årligt).

Til § 31

Reglen fastslår, at det er ulovligt at yde adoptionshjælp (formidling) for personer og organisationer, der ikke har tilladelse hertil efter § 30. Overtrædelse heraf vil kunne straffes efter § 34. Der henvises i øvrigt til betænkningen s. 22 ff.

De handlinger, der ifølge *stk. 2* foreslås omfattet af udtrykket »adoptionshjælp« svarer til den praksis, der hidtil har været ført vedrørende overtrædelser af 1914-loven. Denne praksis er nærmere beskrevet i betænkningen s. 23-25. Det er således ulovligt uden tilladelse at søge at skaffe børn til adoptionssøgende eller adoptivforældre til børn. Det fremgår af *stk. 2*, at bistand af rent juridisk art med hensyn til affattelse af ansøgninger og lignende ikke rammes af forbudet, når det på forhånd er fastlagt eller uden den pågældendes medvirken bliver fastlagt, hvem der skal adoptere, og hvilket barn, der skal adopteres.

Til § 32

Bestemmelsen vedrører formidling af døgnpleje. Det foreslås, at bistand til at få et bestemt barn under 14 år anbragt i døgnpleje på længere eller ubestemt tid kun må ydes af eller modtages hos en offentlig myndighed eller med forudgående samtykke fra en offentlig myndighed. Endvidere foreslås, at annoncering om sådan døgnpleje skal være forbudt. Forbudet omfatter ikke døgnpleje af kortere varighed hvilket ifølge praksis er indtil ca. 3 måneder, og tilfælde, hvor anbringelsen foretages af en offentlig myndighed, eller hvor en offentlig myndighed samtykker, inden parterne bringes i forbindelse med hinanden. Forslaget omfatter således ikke plejeanbringelse af børn, som i henhold til bistandslovens regler er anbragt uden for hjemmet efter beslutning af det sociale udvalg.

Efter 1914-lovens § 1 kan der meddeles formidlingstilladelse til private organisationer og personer. De fleste af disse tilladelser til formidling af døgnpleje er tilbagekaldt, da de ikke havde været benyttet gennem en længere årrække. Kun Red Barnet og De danske Plejehjemsforeninger har fortsat tilladelse til at formidle døgnpleje.

I adoptionsbetænkningen s. 39-40 er der redegjort for den virksomhed, som udøves af Red Barnet og De danske Plejehjemsforeninger. Det fremgår af denne redegørelse, at virksomhed, som de pågældende organisationer udøver, ikke kræver formidlingstilladelse, idet de sociale udvalg medvirker i formidlingen, ligesom der for Red Barnets

vedkommende er tale om plejeforhold af kortere varighed.

Det er justitsministeriets opfattelse, at der ikke på nogen måde bør ske en begrænsning af den aktivitet, som i dag udøves af Red Barnet og De danske Plejehjemsforeninger. Justitsministeriet er imidlertid enig med adoptionsudvalget i, at der ikke til denne virksomhed kræves nogen formidlingstilladelse, idet disse organisationer virker i et samarbejde med de sociale udvalg.

Forbudet i *stk. 2* er ikke til hinder for, at der udstedes en generel tilladelse af socialministeren til annoncering, der sigter på plejeanbringelse efter anmodning fra en offentlig myndighed. Herved sikres det, at den fremgangsmåde, som De danske Plejehjemsforeninger anvender med hensyn til annoncering, om interesserede plejeforældre, jfr. betænkningen, side 44 ff vil kunne fortsætte.

Til § 33

I *stk. 1* foreslås, at enhver form for formidling af kontakt mellem en surrogatmoder og et par eller en person, der ønsker at modtage et barn, skal være ulovlig.

Det afgørende for, om der foreligger en aftale om surrogatmoderskab er, at aftalen er indgået inden kvinden er blevet gravid.

Som konsekvens af bestemmelsen må således f.eks. familiemedlemmer samt personer, der i kraft af deres profession måtte blive anmodet om bistand, afstå fra at skaffe forbindelse mellem barnløse par og kvinder, der eventuelt måtte ønske at være surrogatmødre. Forslaget rammer således også formidling i enkeltstående tilfælde, uanset mellemmandens motiv og uanset om den pågældende modtager vederlag herfor.

Det foreslås endvidere, at ikke blot formidleren, men også *modtageren af formidling* skal kunne straffes. Det skal således være ulovligt for parterne at benytte mellemmandsvirksomhed. Baggrunden for forslaget er, at det også herigennem vil være muligt at begrænse muligheden for, at ubekendte personer kan få kontakt med hinanden. Netop i disse tilfælde er der en stor risiko for, at parterne aftaler vederlag, uden at det i øvrigt vil kunne bevises. Hertil kommer, at det ofte er vanskeligt at afsløre mellemmanden, da parterne kan have en interesse i at holde mellemmandens identitet og hjælp skjult.

Forbudet omfatter enhver virksomhed, der går ud på at skaffe kontakt mellem mulige surrogatmødre og barnløse par, f.eks. at bringe parterne sammen til forhandling og at modtage og atter

udbetale penge. Mellemandsvirksomhed omfatter ikke den efterfølgende bistand til en surrogatmor og et barnløs par, f.eks. med hensyn til at ansøge om plejetilladelse, overførelse af forældremyndighed og stedbarnsadoption.

Efter *stk. 2*, må annoncering ikke foretages med henblik på at opnå en forbindelse mellem en kvinde og en anden, der ønsker, at kvinden skal føde et barn til denne. Det er således ikke tilladt for en kvinde at annoncere efter barnløse par, og for barnløse par at annoncere efter en surrogatmor. Det følger endvidere af forslaget, at det er ulovligt at bistå parterne med at annoncere f.eks. ved formidling af annoncer.

Til § 34

Det foreslås, at det skal være strafbart at overtræde bestemmelserne i §§ 31-33 eller bestemmelser i forskrifter fastsat i medfør af § 30, *stk. 2*. Overtrædelse kan straffes med bøde eller hæfte. Forslaget svarer i det væsentlige til § 31 i betænkningens lovudkast. Der henvises til betænkningen s. 27 ff og 33 ff.

Ulovlig mellemmandsvirksomhed er hidtil blevet bedømt efter straffelovens § 131, hvorefter bl.a. den, der offentligt eller i retsstridig hensigt udøver en virksomhed, til hvilken offentlig bemyndigelse kræves, straffes med bøde eller med hæfte indtil 3 måneder. Under skærpende omstændigheder kan straffen stige til fængsel i indtil 3 måneder.

Ulovlig mellemmandsvirksomhed vil efter forslaget ikke længere skulle bedømmes efter straffelovens § 131, men efter forslagets § 34.

Til § 2

Det foreslås at et adoptivbarn, der adopteres af danske statsborgere, automatisk erhverver dansk statsborgerskab ved adoptionsbevillingens udstedelse, hvis barnet er under 12 år og bor her i landet sammen med adoptivforældrene.

Den foreslåede aldersgrænse svarer til, at der ved adoption af børn over denne alder normalt kræves samtykke fra barnet, jfr. adoptionslovens § 6, *stk. 1*.

Endvidere skal biologiske børn i naturalisationsituationen normalt samtykke i at følge deres forældre som bipersoner til forældrenes naturalisationsansøgning, når de er fyldt 12 år.

Det tilføjes, at langt de fleste adoptioner finder sted, inden barnet er fyldt 12 år.

Til § 3

I *stk. 1* foreslås det, at loven træder i kraft den 1. oktober 1986. Lovændringen medfører, at der skal foretages en række ændringer i de administrative regler, og det er derfor nødvendigt at der er den fornødne tid hertil.

Reglerne i formidlingsloven af 1914 er ved dette lovforslag indarbejdet i adoptionsloven. Reglerne i 1914-loven kan derfor ophæves, jfr. *stk. 2*. De gældende tilladelser til formidling af adoption foreslås opretholdt indtil videre.

Tilladelserne til formidling af plejeanbringelser bortfalder derimod ved lovens ikrafttræden. Der henvises til bemærkningerne til § 32.

Til § 4

Bestemmelsen indeholder sædvanlig adgang til at sætte loven i kraft for Færøerne og Grønland.

For Færøerne er adoptionsloven jfr. lov nr. 279 af 7. juni 1972, sat i kraft ved anordning nr. 552 af 8. oktober 1982. Senere ændringer af adoptionsloven er sat i kraft for Færøerne bortset fra lov nr. 137 af 24. marts 1976 (Undersøgelse i adoptionssager) og lov nr. 216 af 16. juni 1984 (Godkendelse som adoptant).

For Grønland er adoptionsloven ligeledes sat i kraft, jfr. anordning nr. 63 af 26. februar 1976. Også de senere ændringslove er sat i kraft med undtagelse af 1976 – loven om undersøgelse i adoptionssager og 1984 – loven om godkendelse som adoptant.